

21. oktober 2018

Kære Handicapråd

Allerførst sendes en anerkendelse til jer for den store indsats I yder som rådgivere i handicappolitiske spørgsmål i de danske kommuner. Det er meget værdifuldt og af stor betydning for de hverdagsliv, der leves, når man fra fødslen eller senere i livet har fået funktionsnedsættelser, der i varierende grad hæmmer aktivitet og deltagelse i hverdagslivet.

Denne henvendelse drejer sig om en borgergruppe, der lever med funktionsnedsættelser, som betyder, at talen **ikke** er et effektivt kommunikationsmiddel. Deres meget væsentlige evne til at kommunikere er nedsat i væsentlig grad. Det kan være som følge af fx Cerebral Parese, Downs syndrom eller udviklingshæmning fra livets start, sygdomme senere i livet som ALS og demens, eller erhvervede skader efter blodprop/blødning i hjernen eller trafikulykke. Egentlig er diagnoser ikke så afgørende. Det helt afgørende er, at disse mennesker får den nødvendige støtte for at sikre, at de kan kommunikere med deres omgivelser på en måde, der passer til deres udtryksbehov og ønsker. Udover kropslige måder som øjenkontakt, gestus og mimik, så kan tegnsprog, billeder, symboler, kommunikationsbøger, talemaskiner, computere og andre teknologier være med til at folde kommunikationen ud, når talen er utilstrækkelig eller slet ikke eksisterer. De anderledes løsninger kaldes også Alternativ og Supplerende Kommunikation (ASK).

ISAAC Danmark* opfordrer jer til, at I i jeres handicapråd sætter særligt fokus på, at borgere med kommunikative udfordringer får den fornødne adgang til alternative og supplerende kommunikationsmuligheder.

Kommunikation er en fundamental menneskelig eksistensbetingelse og en forudsætning for trivsel, udvikling, aktivitet og deltagelse. Det stiller store krav til omgivelsernes holdning, viden og daglige praksis at kunne introducere borgere til alternativ og supplerende kommunikation og støtte op om daglig tilgængelighed og brug. Det er desværre ISAAC Danmarks erfaring, at der er stor grad af tilfældighed og kommunale forskelle i kvaliteten af indsatsen på kommunikationsområdet i Danmark. I mange fagmiljøer som fx på botilbud, dagtilbud og uddannelsestilbud er viden om ASK mangelfuld og primært person/ildsjæls-båren, mens en mere systembåren, implementeret viden i fagmiljøet er begrænset. Også på de mere administrative niveauer, kommunalt, regionalt og ministerielt, mangler der viden. Endvidere er undervisning i ASK ikke vægtet i de forskellige grunduddannelser til specialmiljøet, og fagmiljøer stiller sjældent krav til viden om kommunikation og ASK ved nyansættelser.

Hvis mennesker med komplekse kommunikationsbehov skal tilbydes den nødvendige undervisning og støtte på kommunikationsområdet, er det nødvendigt at have fagpersoner i institutioner, skoler og botilbud, der har den nødvendige viden og de tilstrækkelige færdigheder, og der er brug for at kunne trække på specialiseret viden efter behov.

Et fokus på kommunikation og alternativ og supplerende kommunikation (ASK) til kommunens borgere kan fx indeholde spørgsmål som:

- Er kommunikation og behovet for alternative og supplerende kommunikationsløsninger en naturlig del af de årlige handleplansmøder for kommunens borgere med handicap?
- Hvordan er den uddannelsesmæssige baggrund hos det daglige personale omkring borgere med komplekse kommunikationsbehov - og hvilken forventning er der ledelsesmæssigt/politisk til, at personalet har grundlæggende viden og kompetencer i forhold til borgere med komplekse kommunikationsbehov?
- Er der afsat tid til, at personalet også kan tage vare på de behov, borgerne har for støtte til at udvikle og udfolde sig kommunikativt via alternative og supplerende kommunikationsløsninger?
- Er der på de forskellige alderstrin mulighed for relevant undervisning i og med de alternative og supplerende måder, som er nødvendige, når man ikke kan tale, og hvordan inddrages de pårørende?
- Er der mulighed for at trække på specialviden i forhold til borgere med komplekse kommunikationsbehov, og ved de nære fagpersoner, hvordan det kan ske?
- Hvordan videregives og koordineres viden om kommunikation i familier og fagmiljøer, som borgere med komplekse kommunikationsbehov færdes i? Både igennem skift i hverdagens forskellige miljøer, og gennem livets større overgange mellem børnehave, skole, uddannelse, beskæftigelse, hjem og botilbud?

Det handler om alle aldersgrupper: børn, unge, voksne og ældre, og det handler om at have de rigtige tilbud og indsatser, der har den nødvendige viden, kunnen og tid til at kunne varetage den enkelte borgers behov.

ISAAC Danmark håber, I vil sætte tid af til at kigge nærmere på, hvordan kommunikationsområdet varetages i jeres kommunes forskellige tilbud og indsatser til personer med handicap.

ISAAC står gerne til rådighed, hvis I har yderligere spørgsmål til dette tema.

Vi henviser også til følgende skriftlige information:

- Rapporten *"Mennesker med komplekse kommunikationsbehov – en analyse af tilbud og barrierer for indsatsen på området"* – udarbejdet af en bred tværfaglig arbejdsgruppe nedsat af Socialministeriet, tager temperaturen på området og beskriver problematikkerne nærmere.

https://netvaerk.socialstyrelsen.dk/media/Rapport_om_Mennesker_med_komplekse_kommunikati.pdf

- *FN's konvention om rettigheder for personer med handicap* blev sidste år i den danske oversættelse korrigeret for forskellige væsentlige sproglige fejl, og den er nu tydelig omkring nødvendigheden af supplerende og alternative kommunikationsformer
I FN's Handicapkonvention lægges vægt på tilgængelighed i bred forstand, herunder også i forhold til kommunikationsområdet. Retten til ytrings- og meningsfrihed er central, og det indebærer, at vi som samfund accepterer og gør det lettere for personer med handicap at bruge alternativ og supplerende kommunikation efter eget valg. Samtidig forudsættes det, at der sørges for undervisning med de mest passende kommunikationsmåder - at indlæringen af ASK fremmes.

<https://dch.dk/sites/dch.dk/files/media/document/Handicapkonventionen2017.pdf>

med venlig hilsen

isaac Danmark

Birgitte Brandt

Formand

** ISAAC er en international organisation med NGO status under FN. Her arbejdes der på frivillig basis med at fremme udviklingen og kendskabet til alternativ og supplerende kommunikation. På verdensplan har ISAAC medlemmer i 60 lande, og Danmark er et af de lande, der har en national afdeling. ISAAC står for International Society for Augmentative and Alternative Communication. I Danmark omtales AAC som ASK.*

Se endvidere www.isaac.dk